

BETONOVÉ KONSTRUKCE II/12

30. Rekonstrukce zděných konstrukcí

30.1 Úvod

Při opravách a rekonstrukcích zdiva a zděných staveb řešíme úkoly, spojené s nosným zdivem (nosné stěny a pilíře), úlohy spojené s bouráním nenosných příček a dále úlohy spojené s klenbami, schodišti a se zděnými komíny.

30.2 Stavebnětechnický průzkum

Před zahájením projekčních prací na stávající budově je třeba získat podklady pro projekt prostřednictvím stavebně-technického průzkumu.

Průzkumy se obecně dělí na:

- Předběžné
- Podrobné
- Doplnující

Předběžný průzkum provádí obvykle projektant, zpracovatel stavební nebo konstrukční (statické) části projektu. Jeho úkolem je předběžné zhodnocení konstrukce a stanovení požadavků na podrobný průzkum podle potřeb projektu rekonstrukce. Předběžný průzkum zpravidla zahrnuje:

- Shromáždění dostupné dokumentace ke konstrukci (výkresy, zprávy, ideálně i statický výpočet – pokud je k dispozici)
- Ověření tvaru a statického působení konstrukce
- Předběžné zhodnocení technického stavu konstrukce a statických poruch konstrukce (vazba zdiva – pokud je bez omítky, orientační odhad pevnosti a vlhkosti zdiva).

Podrobný průzkum provádí specializovaná diagnostická firma ve spolupráci se zkušenou. Průzkum má rozsah dle potřeb projektu. Může zahrnovat například:

- Stanovení rozměrů jednotlivých prvků (zjištění tloušťek zdiva provrtáním)
- Stanovení pevnosti zdiva
- Stanovení vlhkosti zdiva

Doplnující průzkum je někdy třeba provést dodatečně (někdy až dodavatelem stavby po zahájení stavebních prací) v případě, že v průběhu prací na projektu vznikla potřeba ověřit další konstrukce nebo jejich vlastnosti, popřípadě v situaci, kdy nebylo možné průzkum provést dříve (například z důvodů provozu v budově).

Pokud zasahujeme do stávajícího zdiva (například bourání větších otvorů) je třeba před zahájením bourání (typicky po předání stavby dodavatelí stavby) očistit zdivo od omítky a zjistit jeho skutečný technický stav – především vazbu a rozsah případných (někdy nedokonale) zazděných otvorů.

Pevnost zdiva se stanoví podle normy pro navrhování zděných konstrukcí na základě znalosti pevnosti cihel, pevnosti malty a kvality vazby zdiva.

Pevnost cihel i malty lze zjistit metodou příklepového vrtání, kdy se za přesně stanovených podmínek měří hloubka vniknutí vrtáku do malty či do cihly po předepsaném počtu příklepů a dle kalibračních vztahů se stanoví pevnost materiálu. Přesněji lze pevnost cihel zjistit destruktivní tlakovou zkouškou v laboratoři na cihle vysekané ze zdiva, nebo na válcovém vývrtném odebraném z cihly.

30.3 Poruchy zdiva

Poruchy zděných konstrukcí vznikají buď vlivem přetížení, nebo deformace zděného prvku, nebo vlivem degradace materiálu. Na vzniku poruch se podílí celý systém – geotechnické prostředí + stavební konstrukce + zatížení.

Vždy je třeba rozlišit poruchy:

- Drobné (estetické, staticky nevýznamné)
- Hlavní (staticky významné)
- Kritické (bezprostředně ohrožují bezpečnost konstrukce)

Podle závažnosti poruchy je nutno zvolit další opatření.

Poruchy stávajících zděných konstrukcí se projevují například:

- Trhlinami ve zdivu
- Drcením materiálu
- Degradací (rozpadem) materiálu (vlhkost, mikroorganizmy)
- Nadměrnou deformací prvku

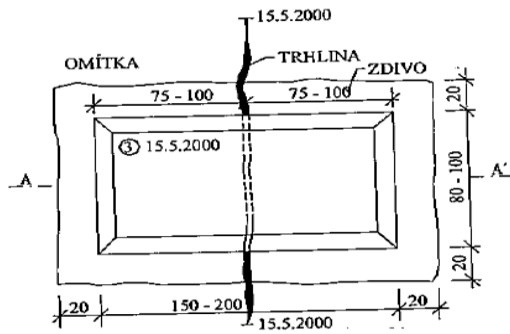
Nejčastějším projevem poruch jsou trhliny ve zdivu

- Tahové – jsou způsobeny buď ohybem, nebo příčným tahem
- Smykové - jsou způsobeny smykem

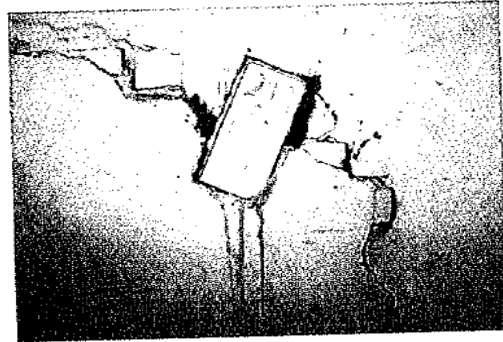
Sledování trhlín – účelem je především zjistit chování trhlín v čase. Tužkou se označí viditelné konce trhlín, přes trhliny se osadí sádrové pásky. Osazují se na zdivo očištěné od omítky. Měří se deformace v trhlínách pomocí pevně osazených měřicích bodů - vždy ve dvou směrech.

Před zahájením opravy trhlín je potřeba (pokud je to možné) odstranit příčinu vzniku trhlín a trhliny stabilizovat.

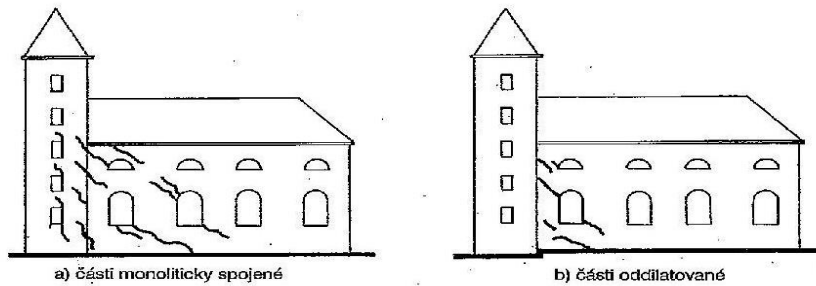
Někdy je třeba odlišit poruchu (nejčastěji deformaci zdiva) od nepřesně vyzděného prvku.

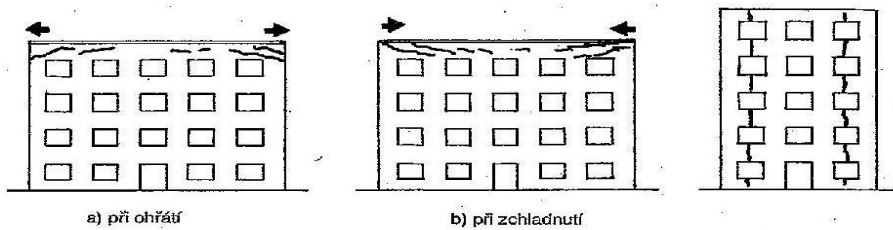
Obrázek 4.8 Sádrová destička – schéma

Obrázek 4.9 Sádrová destička – a) správné prove

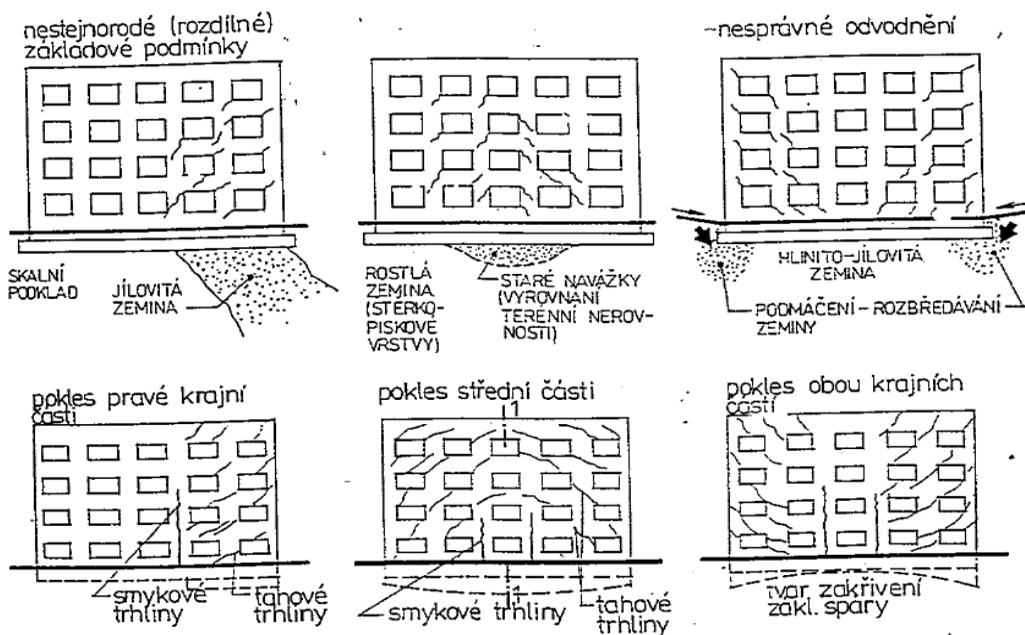
Obr. 165. Trhliny ve stěnách při spojení dvou různě vysokých částí objektu

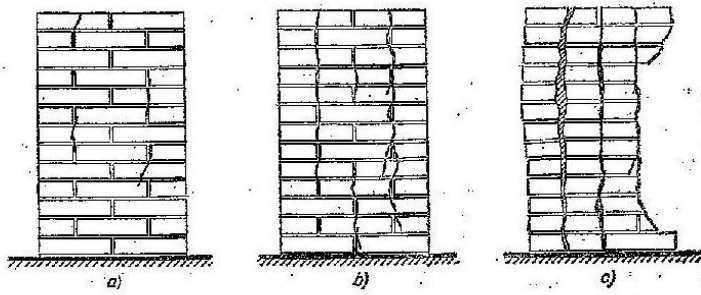

Obr. 166. Průběh trhlin v nejvyšší podlaží domu vlivem účinků tepelných dilatací střešní konstrukce

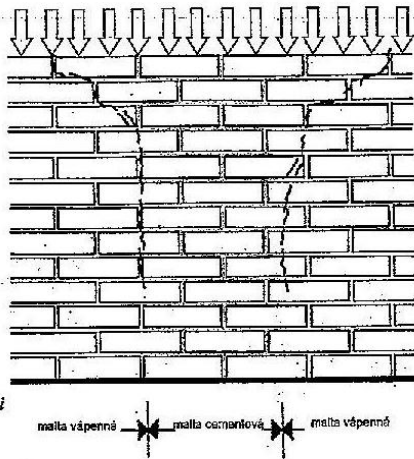
Obr. 167. Trhliny vzniklé rozestoupením objektu

• SCHEMA CHARAKTÉRISTICKÉHO PRŮBĚHU TRHLIN

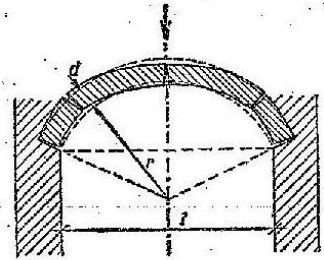

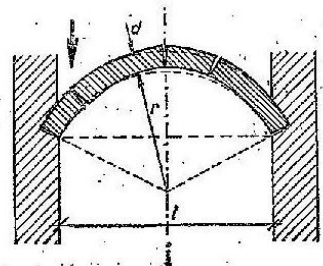
Obr. 3.2 Různé stupně porušení oštěleného zdiva tlakem
 a — první trhliny v cihlách, b — trhliny ve zdivu na mezi únosnosti, c — rozdrošený pilř

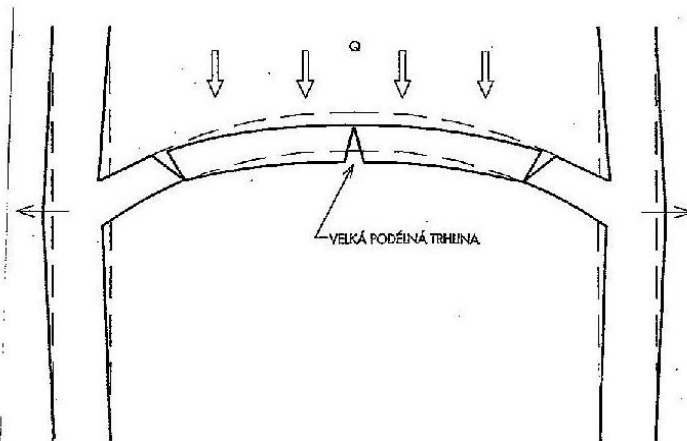
Obr.5.8 Porušení zdiva z různými moduly přetvárnosti

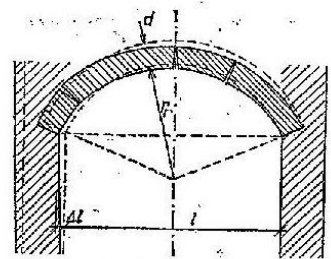
Obr. 3.3. Trhliny při přetžení klenby ve vrcholu

Obr. 3.4. Trhliny při přetžení levé strany klenby

Obrázek 102: Schéma porušení klenby rozestoupením opěrných zdí.

Obr. 3.5. Trhliny v klenbě při posunu levé opěry

30.4 Svislé konstrukce – stěny a pilíře

Při rekonstrukci zděných stěn a pilířů řešíme nejčastěji jeden z následujících problémů:

- Sanace porušeného zdiva
- Zesilování zděných prvků
- Provádění nových otvorů ve zdivu

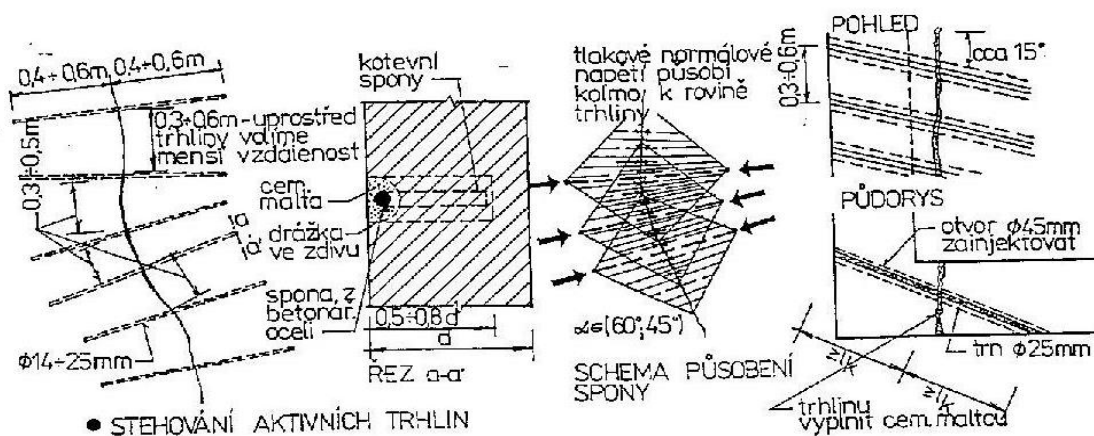
Často se dva, nebo více problémů vzájemně kombinuje

30.5 Klasické metody opravy zdiva

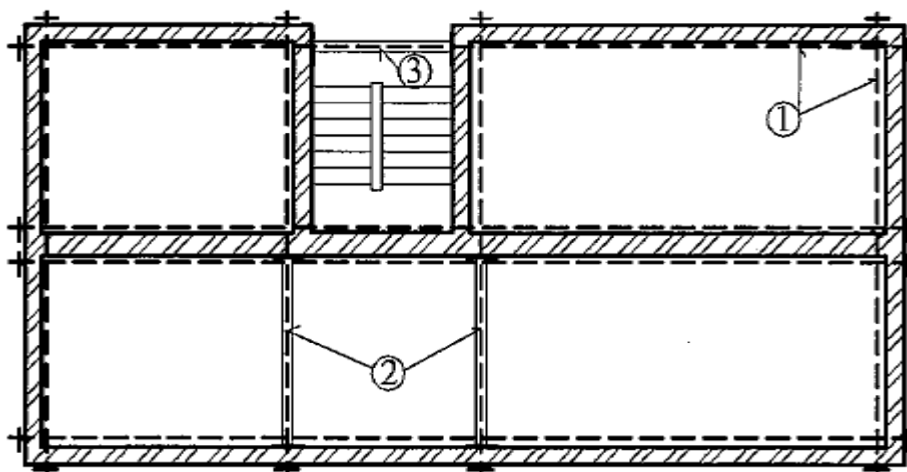
Hloubkové spárování – obyčejnou, nebo aktivovanou cementovou maltou.

Injektování trhlin – cementovou maltou, nebo cementovou suspenzí, pryskyřicemi na bázi epoxidů. Před zahájením opravy trhlin je nutno sledováním zjistit, je-li trhlina stabilizovaná (aktivní – pasivní).

Sepnutí trhlin – pouze zpevnění zdiva v oblasti trhliny (tzv. stehování) páskovou, nebo kruhovou ocelí uloženou do spár do cementové, nebo epoxidové malty. Spona má přesahovat trhlinu alespoň 0,5 m na každou stranu.

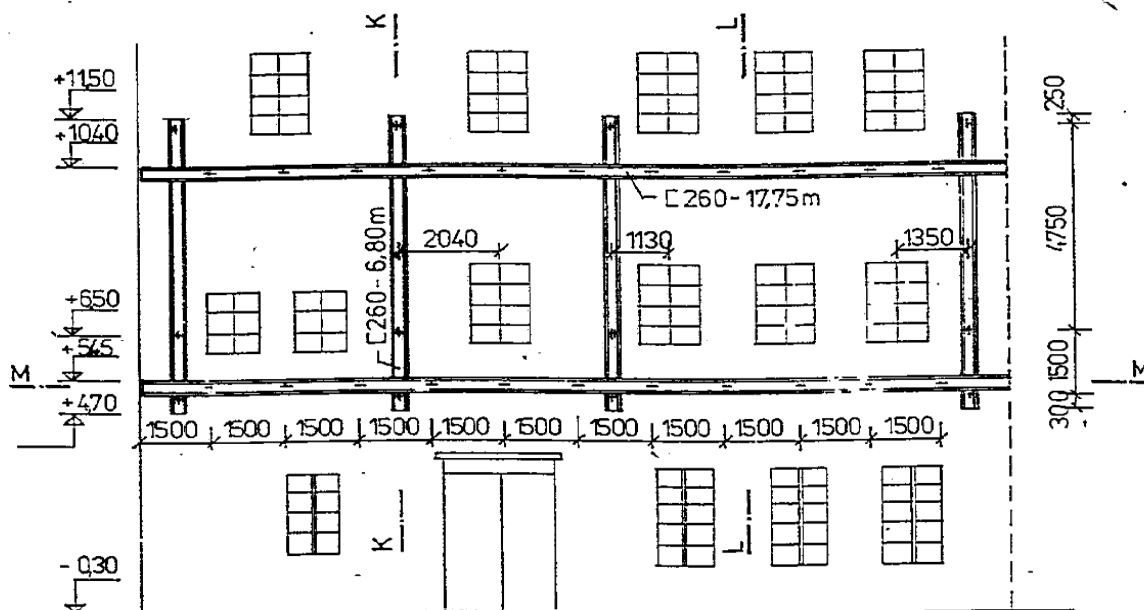

Spínání zdiva ocelovými táhly z betonářské výztuže pomocí matic, případně teploty. Provádí se v úrovni stropů, příčných zdí apod.

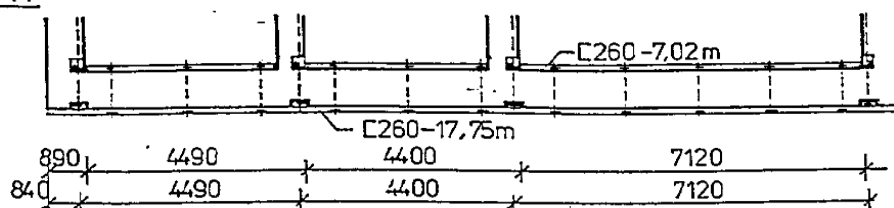

Obrázek 4.46 Princip stažení objektu pomocí ocelových táhel, resp. ocelovými předpjatými lany

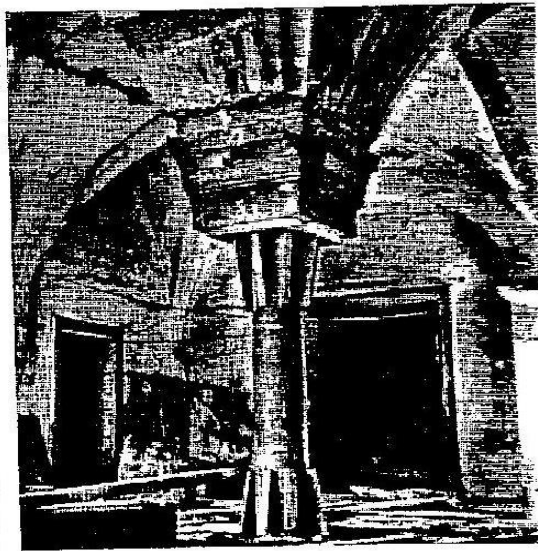
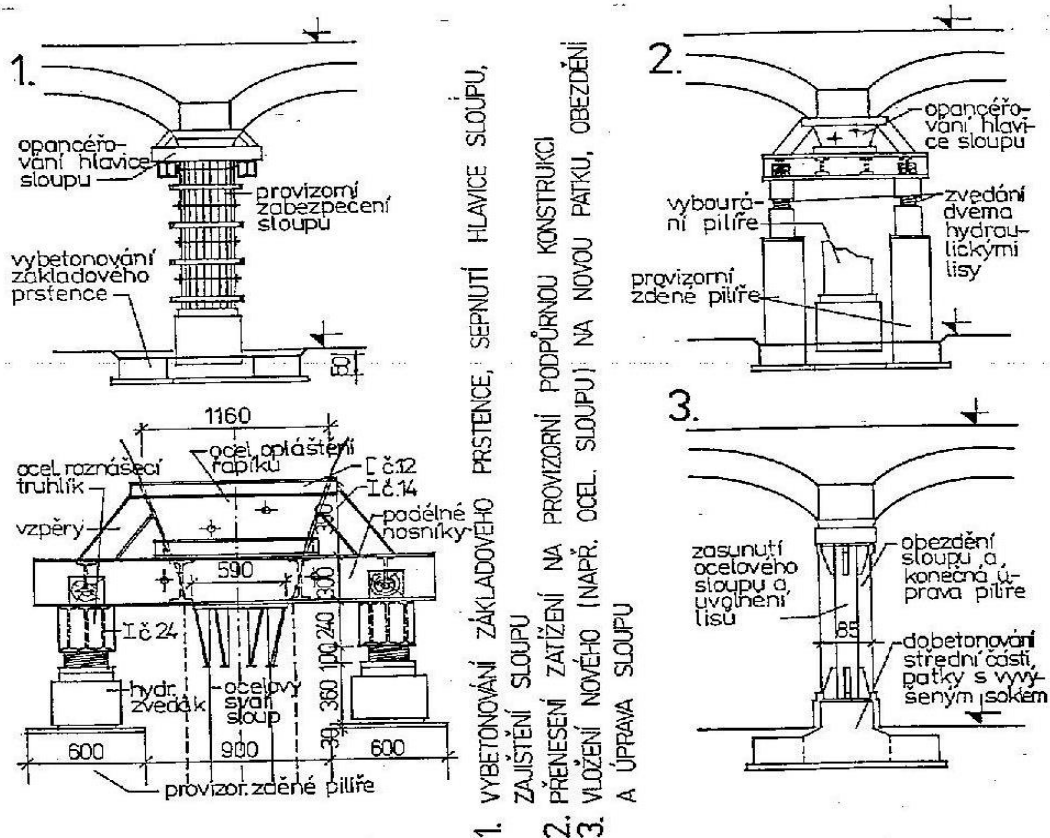
POHLED NA FASÁDNÍ STĚNU

ŘEZ M-M

Výměna porušeného zdiva. Provádí se buď výměna celého pilíře, nebo stěny, nebo pouze výměna jednotlivých rozpadlých cihel režného zdiva, nebo jednotlivých kamenů u lícového řádkového zdiva – především u historických staveb a památek (plombování).

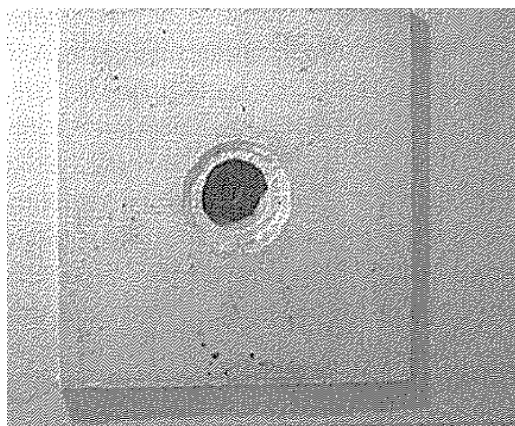
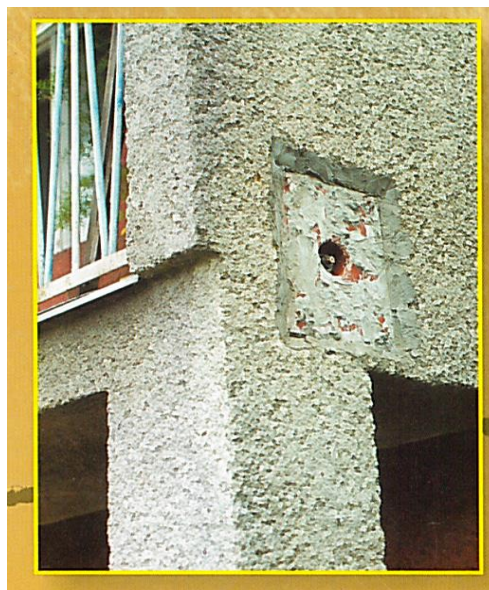
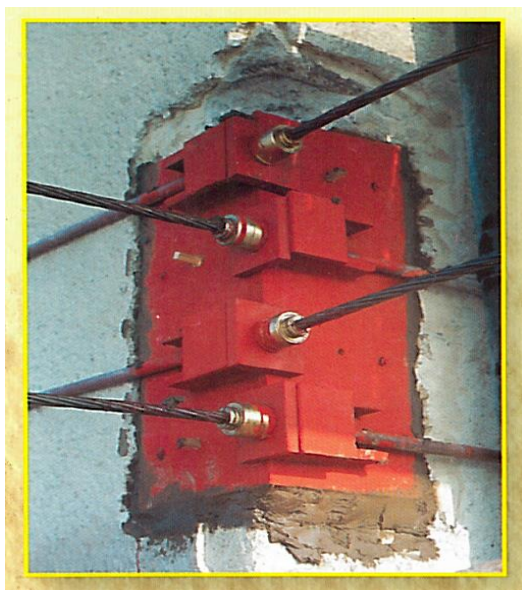
Obr. 4.73 b) Postup výměny porušeného zděného pilíře

Lokální oprava či výměna zdiva. Provádí se výměna některých rozpadajících se cihel či zdiva v menším rozsahu.

30.6 Moderní metody opravy zdiva

Spínání budov patentovanými dráty pomocí předpínací techniky.

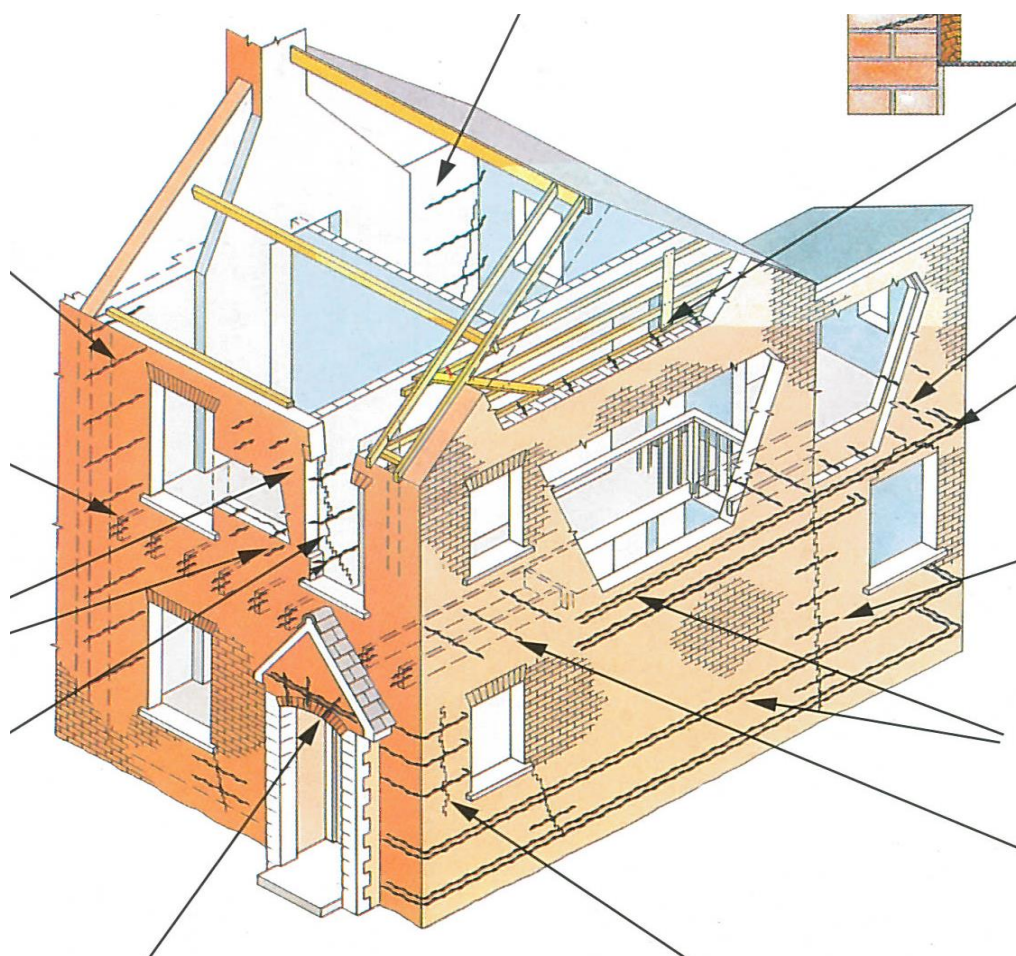
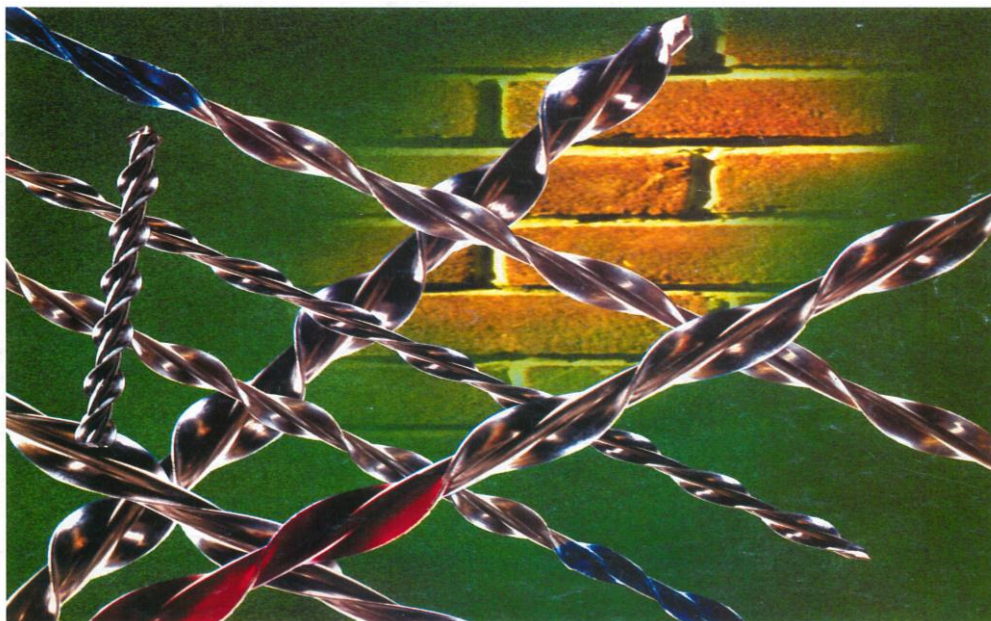
Obrázek 4.52 Detail zapuštěné kotvy bez přivařeného krytu

Obrázek 4.56 Předpínací kotva

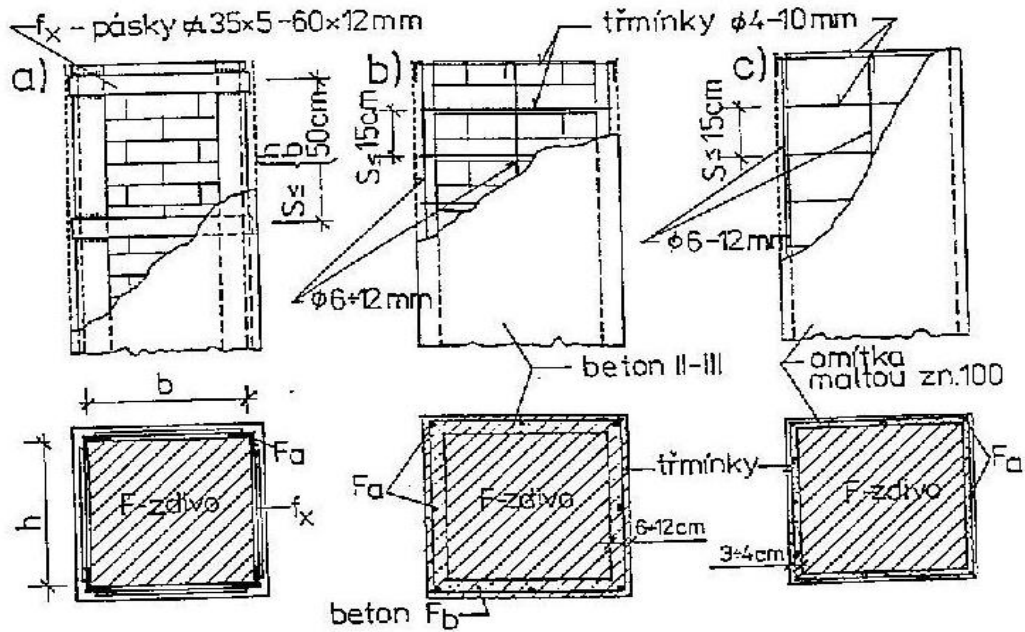
Spínání budov speciální výztuží – systém HELIBAR – nerezové zkroucené pruty profilu 6 až 10 mm osazované do speciálního tmelu do vyfrézovaných drážek ve zdivu.

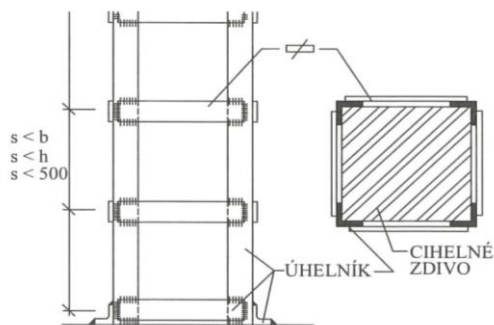
30.7 Zesilování zděných prvků

Zesilování pilířů – nejčastější případ zesilování zděných konstrukcí

- Opláštěním ocelovou objímkou
- Třmínky z betonářské výztuže
- Opláštěním vyztuženou betonovou objímkou

Obr. 4.61 Zesilování zděných pilířů

Obrázek 4.91 Ocelová bandáž sloupu

Obrázek 4.92 Ocelová bandáž sloupu

Zesilování stěn

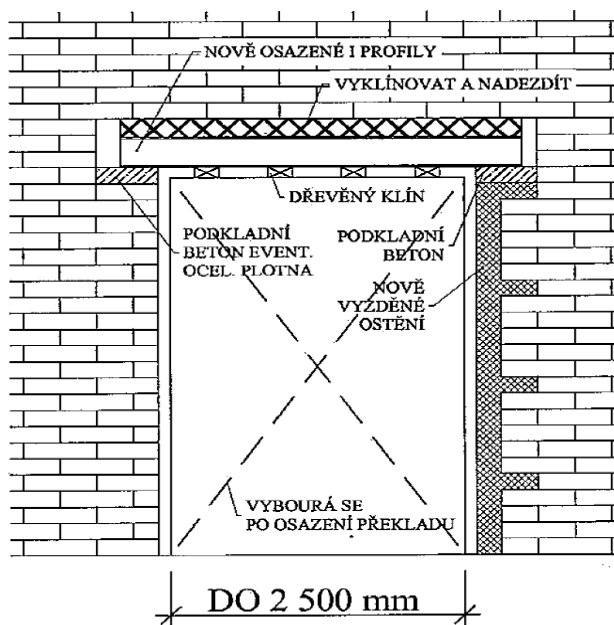
- Zděné stěny zesílené betonovými vrstvami (nejčastěji stříkaný beton)
- Zděné stěny vyztužené cihelnou obezdívkou s příčnou výztuží
- Pásové a plošné injektování kamenného zdiva – především pro masivní kamenné a smíšené zdivo starých budov, u kterých je lícová vrstva zdi z kvalitního zdiva a vnitřní vrstva z kamenné rovnaniny, nebo zasypu.

30.8 Provádění nových otvorů v nosných zdech

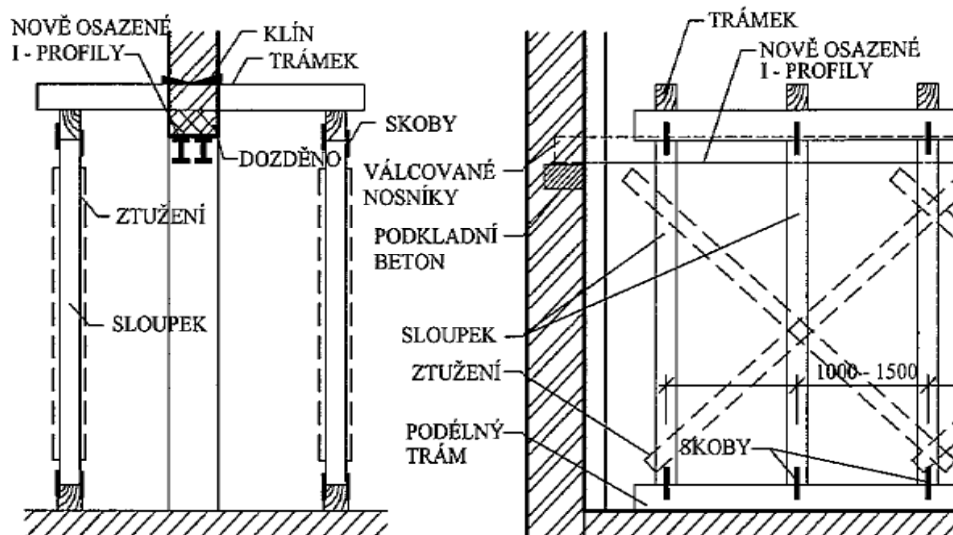
Provádí se vložení nového překladu plnostěnného nebo příhradového. Návrh překladu závisí na celkovém tvaru a zatížení zdi a především na možnosti vytvoření klenby ve stěně.

Většinou o profilu překladu rozhoduje hledisko průhybu ($L/600$).

- Vložení plnostěnného nosníku – lze použít pro kratší rozpětí otvoru – asi do 3 až 4 m. Provádí se běžným zednickým způsobem postupného vytvoření překladu nad budoucím otvorem z obou stran zdi. Většinou se navrhuje sudý počet nosníků. Zdivo otvoru se vybourává pod hotovým překladem. U větších rozpětí je nutno zdivo nad překladem provizorně podepřít. Je – li nutno provést plnostěnný překlad na větší rozpon, je potřeba nosníky předepnout na předpokládaný průhyb pomocí hydraulických zvedáků. Otvor zhruba do šířky 2,50 m lze provést bez provizorního podepření zdiva nadpraží, u širších otvorů je třeba zdivo provizorně podepřít.

Obrázek 3.28 Bourání otvoru o šířce menší než 2,5 m

Obrázek 3.29 Bourání otvoru o šířce větší než 2,5 m

- Vytvoření příhradového nosníku ve zdi. Má výhodu v tom, že celý překlad lze sestavit bez rizika poruchy zdiva. Nevýhodou je větší pracnost a potřebná větší stavební výška pro překlad.

30.9 Rušení stávajících otvorů

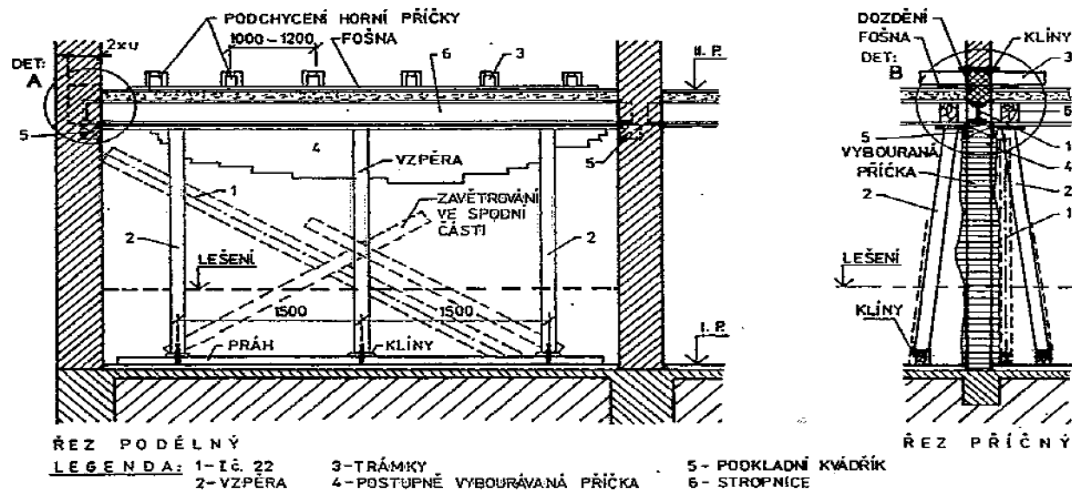
Při zazdívání otvorů zazdíváme nosné zdi vždy na plnou tloušťku zdi (nebo ponecháme jednostrannou niku), zazdívky zavazujeme do kapes vysekaných ve stávajících ostěních a zazdívku dotahujeme až pod nadpraží tak, aby byla schopna skutečně přenášet zatížení.

Otvory se zpravidla zazdívají maltou o jeden až dva stupně kvalitnější, než je okolní stávající zdivo.

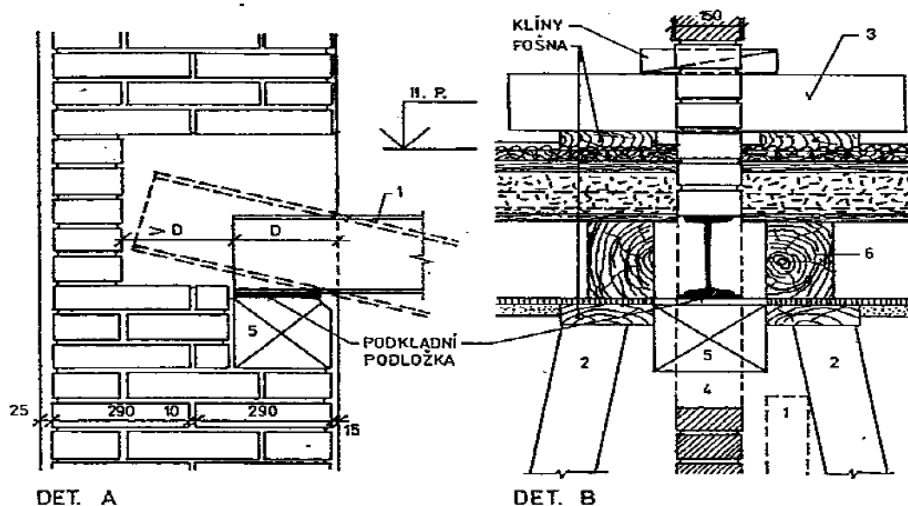
30.10 Bourání cihelné nenosné příčky

Před bouráním příčky je nutno vždy ověřit, jestli jde skutečně o nenosnou příčku vyzděnou pouze v rozsahu jednoho podlaží, nebo jestli jde o příčku průběžnou přes dvě podlaží. V každém případě je nutno vždy ověřit, že příčka nepřenáší zatížení od stropní konstrukce. Bourání nenosné příčky (nezatížené stropní konstrukcí) začínáme vždy první řadou cihel pod stropem a přitom průběžně kontrolujeme stav konstrukcí v podlaží nad bouranou příčkou. Teprve po kontrole konstrukcí ve vyšším podlaží pokračujeme v bourání příčky.

Při bourání spodního podlaží průběžné příčky je nutno příčku ve vyšším nadzemním podlaží podchytit ocelovým nosníkem podle následujícího obrázku.

Obr. 46. Vybourání cihelné příčky 100 (150) mm tl. v přízemí

Obr. 47. Podrobnosti podchytní příčky. (obr. 46)

30.11 Rekonstrukce kleneb

Klenby patří ke klasickým stropním konstrukcím užívaným v minulosti, často u historických a památkově chráněných staveb.

Zděná klenba valená, klášterní, křížová, necková, zrcadlová, pruská, kopule, sklípková klenba, klenby s lunetami. Valené klenby do traverz.

Klenby jsou zděné z cihel, nebo z kamene.

Poruchy kleneb vznikají především z těchto důvodů:

- Přetížení klenby především nesymetrickým zatížením (např. excentricky uloženou příčkou)
- Poklesem, nebo rozestoupením patek klenby
- Degradací materiálu (rozpad zdiva vlivem vlhkosti, koroze traverz)

Poruchy se projevují především vznikem a rozevíráním trhlin

Rekonstrukce kleneb provádíme především za účelem odstranění poruch těchto konstrukcí, výjimečně z důvodu jejich nutného přitížení (tato situace se obvykle řeší vybudováním nové konstrukce nad klenbou).

Způsob rekonstrukce závisí na typu a rozsahu poškození klenby, na požadavcích architekta, případně pracovníků památkové péče.

Nejčastěji používané způsoby rekonstrukce kleneb:

- Injektáž trhlin
- Spárování trhlin obyčejnou, nebo spec. maltou, případně vyklínování spar
- Stažení patek klenby ocelovým táhlem
- Podepření klenby příčnou zdí
- Nabetonováním železobetonových žeber na rub klenby
- Nabetonováním rubové železobetonové klenby
- Torkretování železobetonové skořepiny na líc klenby
- Vytvoření nového železobetonového nebo ocelového stropu nad klenbou a případné vyvěšení stávající klenby na tuto konstrukci
- Vyrovnání deformované klenby (viz příkl.)

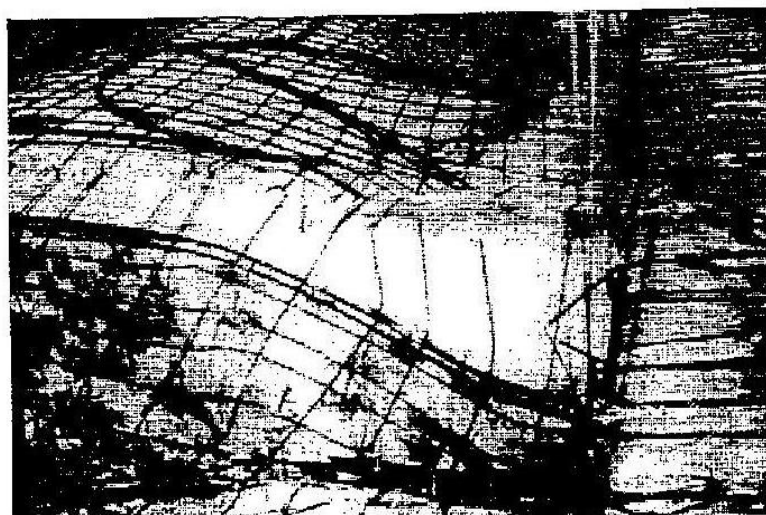
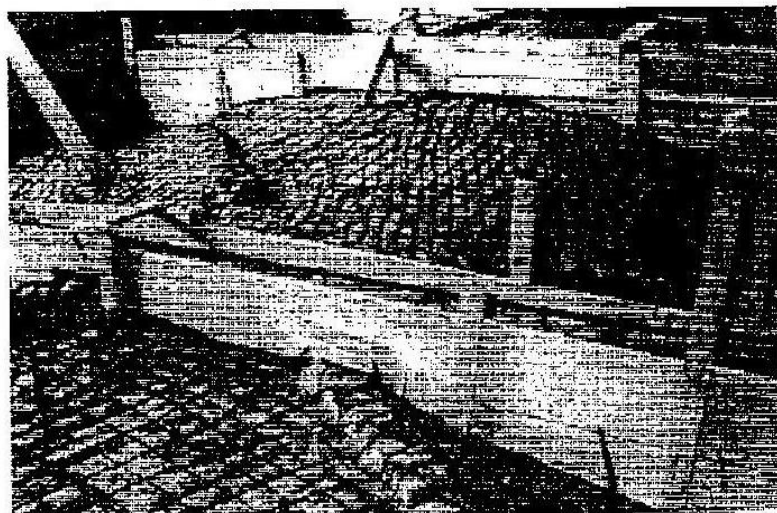
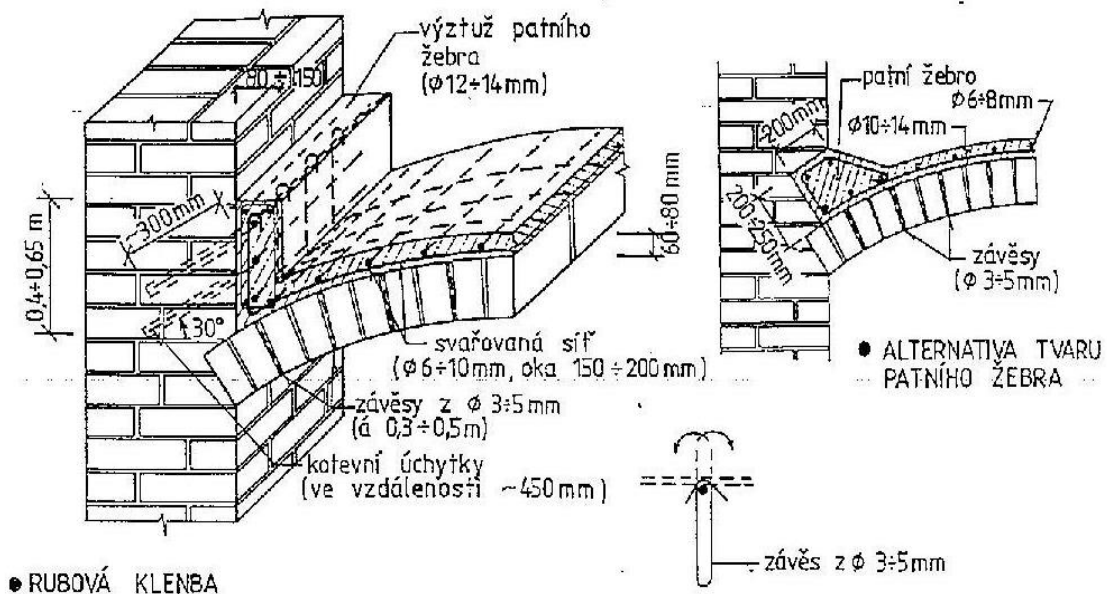
U valených kleneb do traverz v suterénech dochází často vlivem vlhkosti k silné korozi, případně až k rozpadu ocelových I nosníků.

Řeší se většinou podepřením zkorodovaného nosníku novým nosníkem příčným, nebo podélným, nebo jeho vyvěšením na nový ocelový, nebo betonový trám.

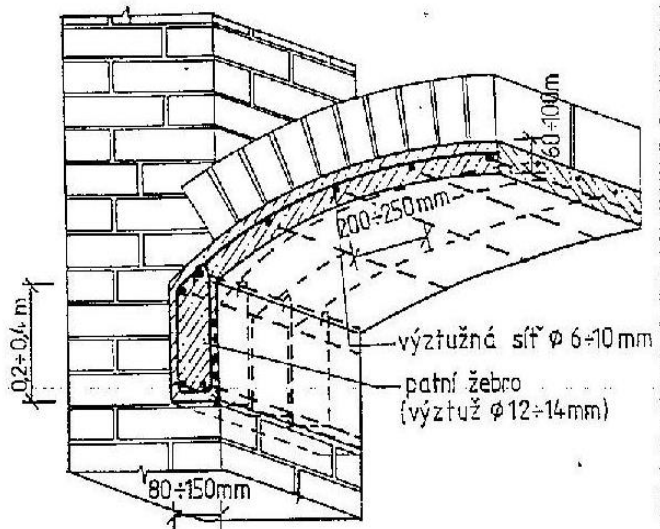
Vybourávání otvorů do kleneb

Nutno provést podrobné statické posouzení klenby.

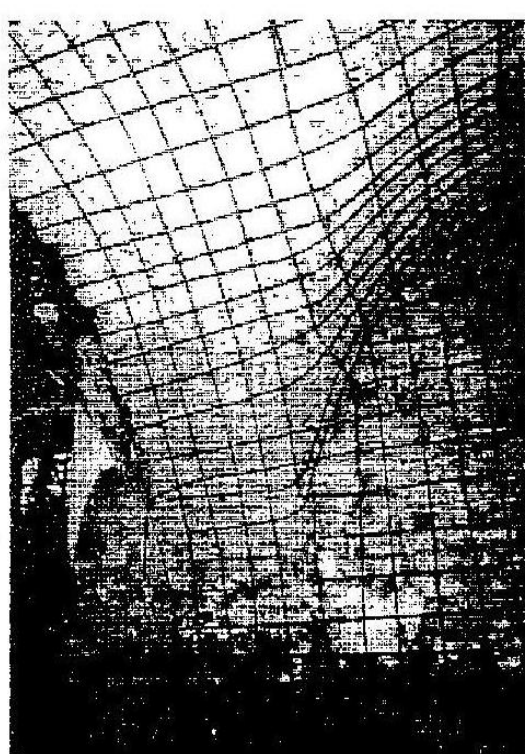
Před zahájením stavebních prací je zpravidla nutno klenbu plošně podepřít, kolem otvoru je většinou nutno vyrobit železobetonové ztužující žebro, které převezme zatížení v místě otvoru.

Obr. 4.76 Zesílení zděných klenbových konstrukcí

• LÍCNÍ KLENBA

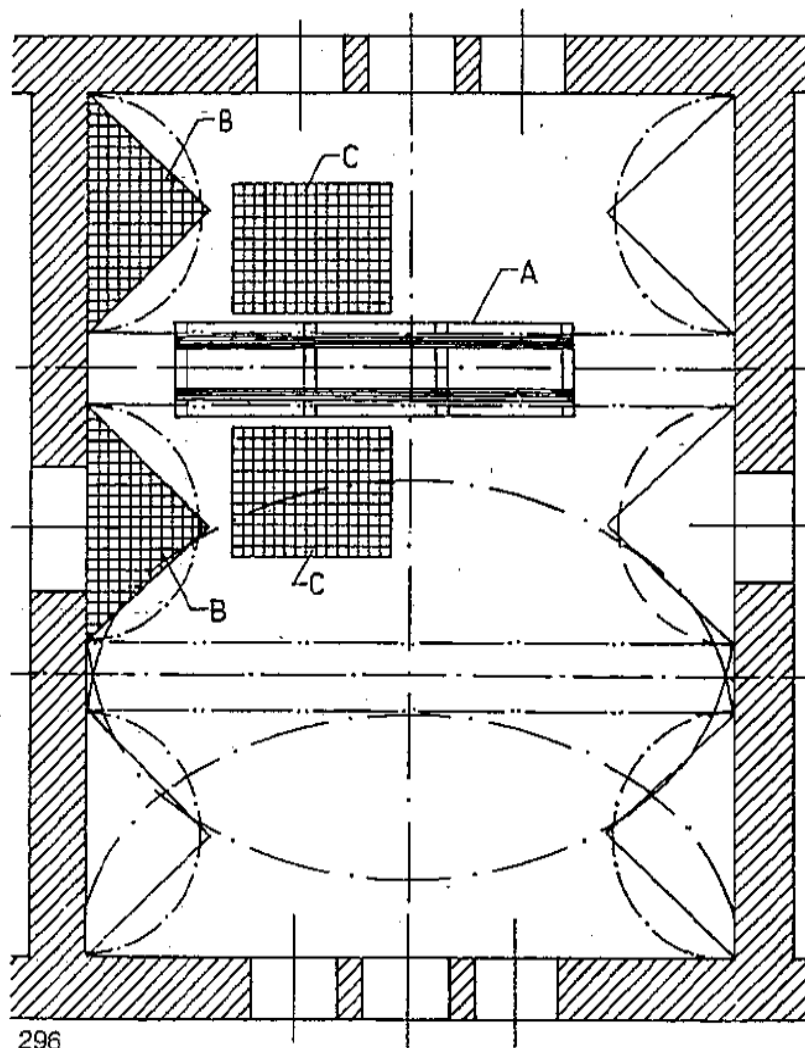

Obr. 4.77 Podrobnosti zesilující rubové, popř. lícné klenby

Vyrovnání deformované klenby

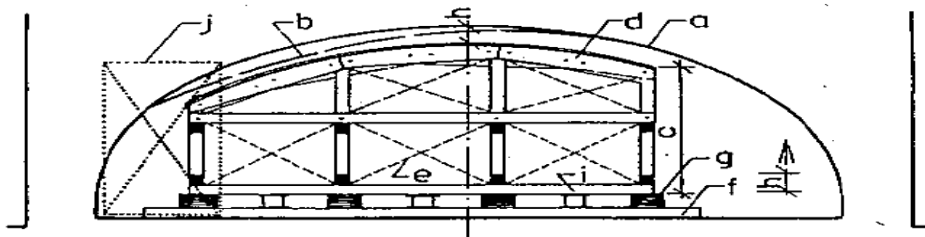
Lze provést nadzvednutím deformované části zvedáky po předchozím pod-skružení klenby.

- A) hlavní skruž
- B) pomocná skruž v lunetách
- C) pomocné skruže po stranách pasu

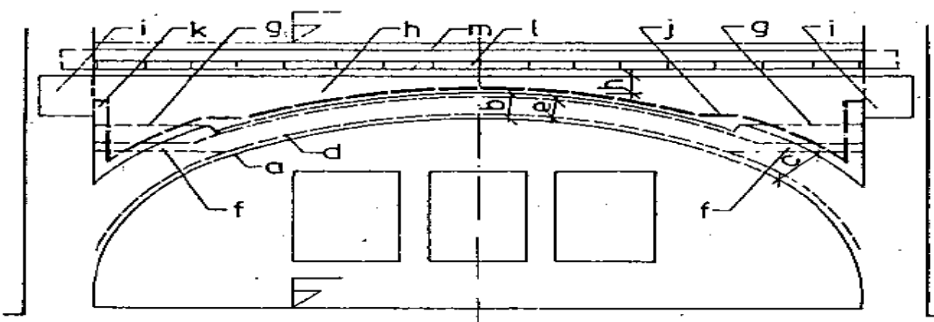
296

Obr. 1. Podskružení deformovaného klenebního pasu - půdorys

a) původní klenební oblouk	f) pevný podklad skruže
b) deformovaný klenební oblouk	g) zvyšující se podložení skruže
c) hlavní skruž „A“	h) výška zdvihu
d) ramená s bedněním	i) zvedáky
e) zavětrování konstrukce	j) pomocné skruže „B“ a „C“

Obr. 2. Podskružení deformovaného klenebního pasu - řez

a) původní klenební oblouk	i) uložení žel. betonového žebra
b) tloušťka klenebního pasu ve vrchole	j) rubové žebro
c) zesílení patky	k) obrubník rubové klenby
d) spodní líc klenby mezi pasy	l) nová stropní konstrukce
e) tloušťka klenby mezi pasy	m) volný prostor mezi horním lícem žebra a novým stropem
f) klenba lunety	
g) původní úroveň nadezdívky	
h) žel. betonové žebro	

Obr. 3. Řez klenebním pasem - schéma

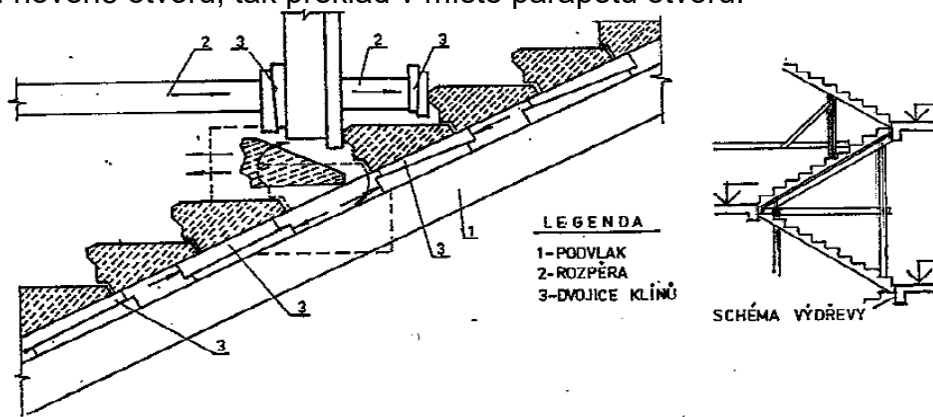

Výstavní a koncertní síň po rekonstrukci - původně stáj z počátků 19. století.

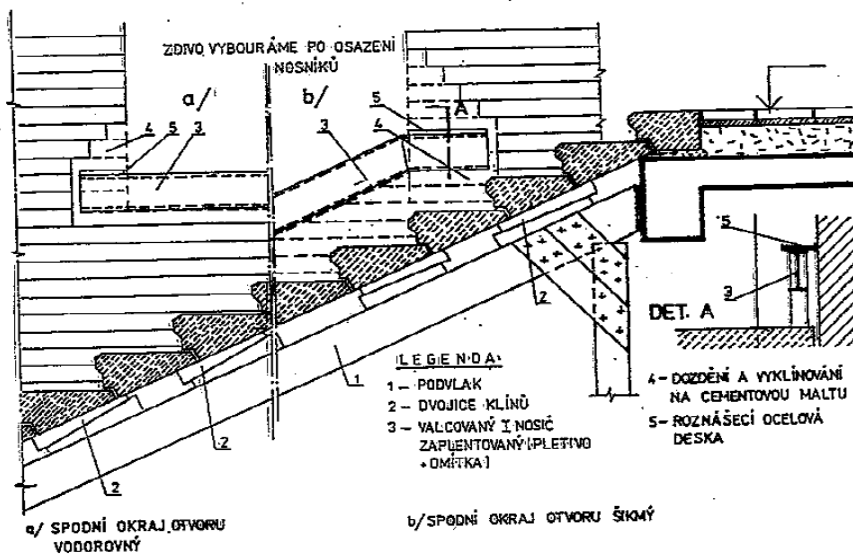
30.12 Rekonstrukce schodiště – výměna prasklého stupně

Před vyjmutím stupně je nutno rameno schodiště podepřít. Nový stupeň je nutno opět dokonale zazdítk do schodišťové zdi.

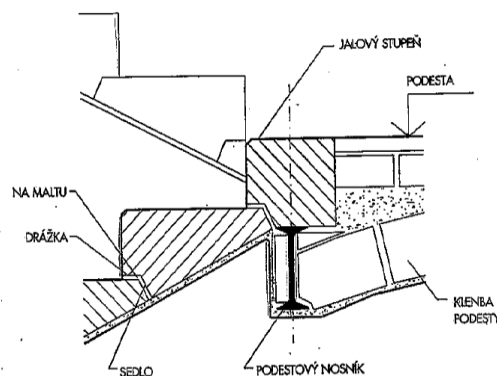
V případě bourání otvorů ve schodišťové zdi v blízkosti místa vetknutí stupňů visutého schodišťového ramene je nutno dodatečně osadit jak překlad v místě nadpraží nového otvoru, tak překlad v místě parapetu otvoru.

Obr. 319. Výměna prasklého stupně samonosných schodů

Obr. 320. Zřízení otvoru nízko nad samonosnými stupni

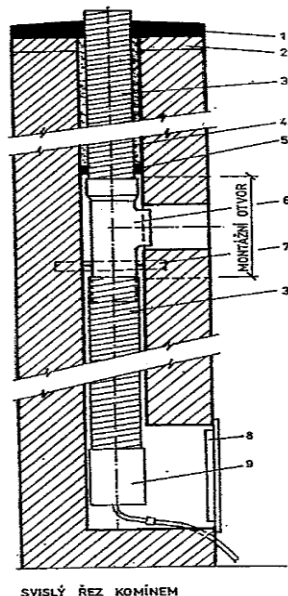
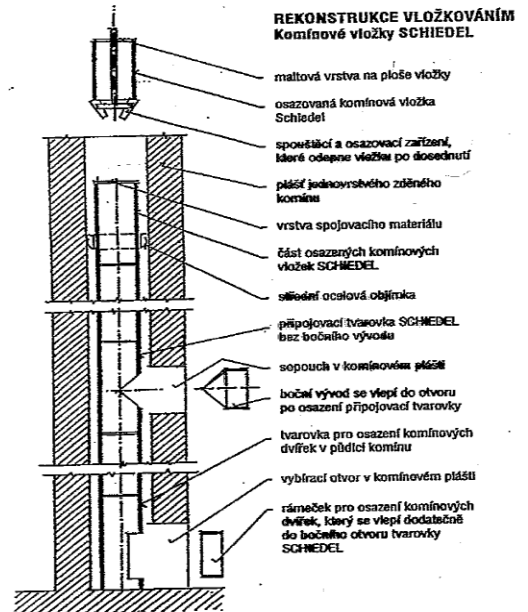
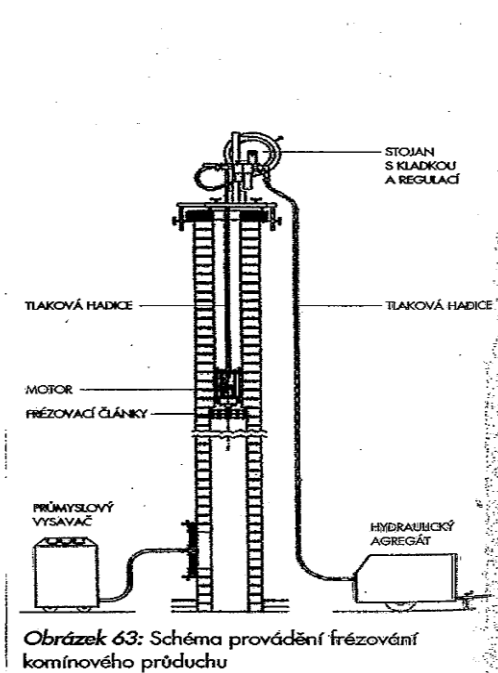

Obrázek 107: Konstrukce schodiště na sedlo a drážku v návaznosti na podestový nosník.

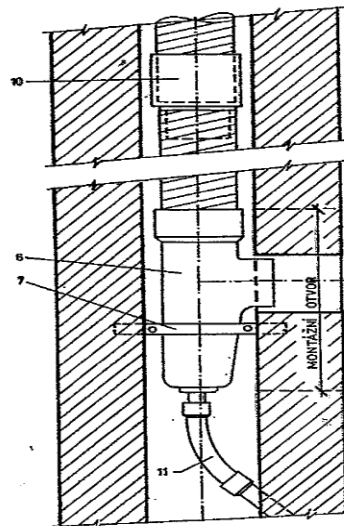
30.13 Rekonstrukce komína

- Oprava, nebo výměna komínové hlavy
- Frézování a vyložkování komínového průduchu

Je nutno provést při přechodu z tuhých paliv na plynná nebo kapalná paliva s ohledem na nebezpečí kondenzace par v průduchu komína (nižší teplota spalin, přerušované hoření kotle). Vložky jsou keramické, nebo častěji z nerezového plechu.

- LEGENDA:**
- 1 - NOVÁ KOMÍNOVÁ HLAVA
  - 2 - PŮVODNÍ KOMÍNOVÁ HLAVA
  - 3 - OHEBNÁ HLINÍKOVÁ HADICE
  - 4 - IZOLACE EXPERLITEM
  - 5 - UCPEVKA Z MINERÁLNÍ VLNY
  - 6 - UNIVERZÁLNÍ TVAROVKA Z AL
  - 7 - KOVOVÁ OBJÍMKA
  - 8 - KOMÍNOVÁ DVÍŘKA
  - 9 - KONDENZAČNÍ JÍMKA
  - 10 - SPOJKA HADICE Z PLECHU
  - 11 - ODVODŇOVACÍ POTRUBÍ

Obr. 240. Komínové vložky z ohebných kovových hadic